

DISSERTATIO ACADEMICA,
THRENOS FEREMIÆ LATINE VERSOS
NOTISQUE EXPLICATOS,

SISTENS,

CUJUS PARTEM X:MAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHILOS. IN ACAD. AB-

PRÆSIDE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

Litterat. Orient. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO,

PUBLICICE VENTILANDAM PROPONIT

GABRIEL REIN,

Stipend. Publ., Wiburgensis.

In Auditorio Medico, die XXI Junii MDCCGXXIII,

horis 2. m. consuetis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

DISSEMINATIO ACADEMICA
THESES GRÆCÆ LATINÆ VARIÆ
NOTIÆ ET EXPLICAT.

EX LIBRIS

Commissarius Augustus Cas. P. 1782. 17. 18. 19.

THESES

JOH. HENRICO FATTENBORG.

Alma Mater, 1782.

THESE GRÆCÆ

THESE GRÆCÆ

GABRIEL REIN.

Alma Mater, 1782.

De Aëre, 1782. 17. 18. 19.

Alma Mater, 1782.

ALMA MATER, 1782.

Threnorum Cap. III:um.

Ut in duobus prioribus Elegiis urbis Hierosolymæ expugnationem, totiusque Reipublicæ Judaicæ everfionem lugubri cantu defleverat Jeremias, ita etiam eandem materiam, ægritudinis & mœffitæ plenam, ulterius quidem in hac lamentatione persequitur, at paulo diverfam ingrefus rationem. Primum enim tertium carmen hoc modo a prioribus differt, ut, quamquam Prophetæ ante oculos femper obverfetur dura dejectiffimæ patriæ fors, quod antea in univerfum ita luxerat, ut ad totam civitatem pertineret, id tamen omne nunc ex more, Hebræis vatibus folenni, fingulorum hominum fub perfonis, fata urbium, regionum civitatumque adumbrandi, propius ad fe, & quas diræ fortunæ fubierat viciffitudines, referre, videatur. Neque id mirum. Nam cum a decimo tertio Regis Jofæ imperii anno ufque ad captivitatem Zedechiæ, quadraginta circiter annis, & poftea quoque inter omne tempus, quo Babylofici Tyranni venia & favore in patria relictus cum miferis popularibus verfaretur, prudentem imperterritumque illorum ducem monitoremque egiffet, iniquiffimæ tamen infectationes, catenæ, vincula, imo præfentiffimæ vitæ pericula ei in præmiorum locum obvenerant *) Quibus incommodis id accefferat, quod quo certius mens, futuri præcia, toti civitati impendentia ei præfagiret mala, eo etiam acrius fortiusque animum, privatis injuriis faucium, hæc eadem publica pungerent infortunia & excruciant. Deinde id fingulare, quo a prima & fecunda Elegiis diftinguitur, hæc habet lamentatio, quod in hac non civium infortunia & reipublicæ cafum, fine ulla reftitutionis fpe, folummodo, ut in illis

I

fa-

*) Quibus de rebus, quæ ab ipfo narrantur, legi poffunt in Vaticiniorum Capp. XI, XII, XV, XVIII, XX, XXI, XXII, XXVI, XXVII, XXXVIII.

factum est, lugeat Vates, sed, licet ab initio hujus carminis ad vers. 20:um atris coloribus graves easdem depingat miseriae, tamen mox labores civium mœstorum & delideria solari incipiat, dicens: salutis & pristinae felicitatis recuperandae spem in uno Jehova unice esse ponendam, *v. 21 — 26*: adversam fortunam sua quoque secum hominibus asferre commoda, illisque nihil mali infuso accidere Deo, igiturque omnia, si vel gravissima sint, infortunia, æquo animo & patienter esse ferenda, *27 — 39*: omnes omnino cives, si mores suos perscrutari vellent, facile fore reperturos, se gravissima, quod sincera mente agnoscere deberent, commisisse delicta, ipsumque adeo Jehovam, omni ignoscendi causa sublata, contumaci & refractario populo parcere non potuisse, sed iratum, totam terram illiusque incolas superbiorum hostium tradidisse potestati, *v. 40 — 54*: tandemque ad eandem auxilii Divini, quam vers. 21:mo janiam concitare studuerat, expectationem recurrere, precibus ad Deum fuis, id fore sperat, ut, qui tot & tanta ipsi Vati popularibusque illius inflixerant vulnera hostes, victoria elati & petulantes, iidem olim gravioribus etiam cladibus obruti, ne vestigia quidem sui essent sub cælo relicturi, *v. 55 ad fin.* — De cetero, quod ad structuram verluum in hoc Threno attinet, ordo quoque illorum alphabeticus est, sed ita tamen conformatus, ut cum tribus strophis, quarum tantummodo prima ordinem alphabeti servat, contineantur ambæ priores Elegiæ, hujus singuli tres insequentes versiculi eodem litterarum elemento incipiantur.

v. 1. Ego, si quis alius, miseriam, virga iræ Ejus
 inflictam, vidi. 1)

I 2

v. 2.

1) אלה ראה, אלה SYRUS exposuit אלה אמי הגבר in
 imperandi modo ponens, & sequente VULG., pronomen
 1:æ pers. voci עני affigens, unde hic oritur hujus versu-
 culi sensus: *Deus potentissime! intueri miseriam meam, &c.*
 At cum ceteri veteres Intt. cum vulgari, quem sine omni
 ledionis varietate habemus, textu conspirent, nihil SYRI
 auctoritate mutandum est; quemadmodum etiam probabili-
 us videtur, hanc explicationem vitio scriptionis, quod
 in textum Syriacum irrepit, אלה scil. pro אלה, ortum
 suum debere, quam SYRUM re vera in suo exemplari
 אלה גבר legisse. Cfr. JOH. FRID. SCHLEUSNERI *curæ critt.*
Et exegett. in Thren. Jeremia, Parti XII:mæ Repert. für
bibl. und morgenl. Litterat. Leipz. 1782, insertæ.

ראה quidem cum vocabulis, boni aut mali quid innuen-
 tibus, junctum, hujus aut illius *participem fieri, experiri,*
sentire, persæpe significare vix negamus; sed nihil quoque
 obstat, quominus hoc loco *videndi* notionem retineamus,
 utpote quæ majorem vim toti dictioni addat. Durum ete-
 nim est patriæ sentire mala, sed omnium certe gravissi-
 mum, rapinas illius, incendia & ruinas suis videre ocu-
 lis. De cetero ante ראה intelligi quidem potest, quod
 haud raro omitti solet, pronom. rel. אשר; sed neque id
 omnino necessarium. Brevioribus enim membris con-
 ciso sermone, quod lamentantem decet, utitur vates.

Post עברתי, in quo suffixum, pro usitatissimo Hebræo-
 rum vatum, pronomina, loco substantivorum, a contexta
 orationis serie restituendorum, adhibendi more, ad Jeho-
 vam referendum est, Alexandrini habent ἐπ' ἐμέ; quod

- v. 2. Me abduxit & in tenebras, non in lucem, abire fecit. 2)
 v. 3. Utique in me iterum iterumque quotidie vertit manum suam. 3)
 v. 4.

explicationis tantummodo causa additum est, nec עֲלֵי, ab initio scriptum, e textu postea excidisse putandum.

- 2) כהג LXX hoc loco, quemadmodum *II Chron. XXV, 11* & *Cant VIII, 2*, παραλαμβάνειν explicarunt; neque auctores pure græci *ducendi* significatum, qui in כהג regnat, suo verbo denegant, v. c. LUCIAN. *Tox. p. 27*, παραλαμβάνειν εἰς οἰκίαν, *ducere domum*, & in *Sympof. p. 860*, παραλαμβάνειν ἐπὶ τὴν θυσίαν, *ducere ad convivium sacrificale*. Cfr. JOH. CHRISTI. BIEL *nov. Thesaur. philolog. Hagæ Com. 1780*, in voce παραλαμβάνειν. Personam vero, quæ in hoc verbo, ut in sequentibus ישב, יהפך, בלה, בכה, cet. inest, ad Jehovam pertinere, sole clarius est.

אור - - וילך Cel. JOH. AUG. DATHIUS, in *Versf. prophet. majorum, Halæ 1785*, *incedere me fecit in tenebris, non in luce*, interpretatus est, hanc dictionem forsitan cum notissima, "הלך בעצח פ", *in consilio alicujus versari*, comparans. Cum autem præcedens verbum כהג, quod motus ad locum vi pollet, sese quoque ad אור & אור relerat, & הלך, licet in simili constructione cum ל, aut הא conjunctum legatur, etiam nude, sine ulla particulæ adjunctione, reperitur, ut v. c. *1 Reg. XIV, 2*, ויהלכת עליה, i. e. *in Siluntem abeas*, neque hoc loco verba, de quibus quæritur, *in tenebras & non in lucem abire*, explicare dubitavimus.

- 3) שוב hoc loco, ut centies, cum alio verbo finito constructum, vim adverbii, *iterum, denuo* significantis, sibi

v. 4. Contrivit carnem cutemque meam, ossa mea fregit. 4)

v. 5.

induit; quare etiam non absone, בי ישב ירו, reddidit VULGATUS: *vertit & convertit manum suam in me*. Quum vero הפך ירו, propr. *vertere manum suam*, nonnunquam simpliciter *verti*, *convertere se*, *reverti* significet (cfr. I Reg. XXII, 34, *dixitque (Achab) aurigæ suo, הפך ירך, revertere & educ me e castris - e prælio - coll. II Reg. IX, 23, II Chron. XVIII, 33*), qui אך-ירו, *utique reversus est & contra me se convertit*, interpretari velit, non omni destitutus est fundamento.

4) בלה omnes Veteres, excepto SYRO, qui כחל, *amputavit, consumpsit*, habet, interpretati sunt, *vetustam reddidit*, scil. carnem cutemque meam, illisque haud pauci recentiorum adstipulantur, quos inter & WILH. GESENIUS, in *Hebr. Deutsch. Handwörterb.* Leipz. 1810. Sed si quid parallelismi vis ad verborum significatus stabiliendos valeat, huic radici multo aptius hoc loco adjicitur *atterendi* potestas. Primum enim verbo שבר respondet בלה, & deinde, quamquam ex Hebraici sermonis usu difficilior probari possit, בלה ab initio *terendi* significatione donatum fuisse, vix tamen de hac re dubitandi relinquatur locus, si Arabicam, Syriacam & Chaldaicam dialectos in auxilium vocemus, ubi reperiuntur בלי *trita fuit*, pec. vestis, in Ilda, ut Syr. חכ in Pah. *attrivit*, & Chald. בלה, *detritus fuit*, unde oritur בלאין, *vestes trita & lacera*. Cfr. EDM. CASTELLI *Lex. Heptagl.*, JOH. BUXTORFII *Lex. Chald. Talmud. & Rabbin.* & ALB. SCHULTENSII, in *notis ad Harir. Confes. II. dum p. 47. Corrugari (zusammenrunzeln)* verbum nostrum interpretatus est Ill, JOH. DAV. MICHAËLIS, in *Verf. V. T. Teutonica*, magis

v. 5. Me circumstruxit, amaritudine & ærumna circumdedit. 5)

v. 6.

forte ex *veterascendi* notione exsculptum, quam argumentis etymologicis firmatum.

- 5) In hoc versu, Interpretum ingeniis sententiarumque divortiis valde vexato, explicando, tutius nobis visum est, tum verba, ut nunc leguntur, textus presle sequi, tum etiam significationes illorum, frequentiori sermonis Hebraici usu confirmatas, exacte servare, quam, aut ad propositas textus mutationes, nulla fere veterum codicum auctoritate munitas, aut ad incertas ipsarum vocum origines, vagasque earundem, e cognatarum tantummodo dialectorum penu depromtas, notiones confugere; quamquam vix contendere audemus, omnia hac ratione ita extricata fore & explanata, ut nihil, quod contradici possit, relictum sit.

בנה, quod in universum *ædificandi* vim obtinet, hoc loco, imagine a rebus bellicis sumpta, de vallo, quod in obsidionibus circum urbes munitas ab hostibus erigi solet, extruendo peculiariter dicitur; qua similitudine significatur, Hierosolymam totamque Judæam, quarum personas ipse sustinet vates, ita ab hostibus esse circumseptas, ut incolis nulla evadendi relicta esset occasio. Recte igitur CHALDÆUS, Hebraicum בנה explicavit כרכומין, i. e. *ædificavit munitiones, l. machinas bellicas;* & quod ad constructionem vimque particulæ על attinet, in simile re, *circumcirca* notans, cum verbo גרר jungitur, Ezech. XIII, 5, תגררו גרר על ישראל, i. e. *maceriem extruxerunt circa Israël.* Quare nec ipsi MICHAËLIS, in *Obsf. phil. & Critt. in Jerem. Vat. & Thren. Gattling.* 1793, p. 423, assentiri possumus, cui, ut ipse fatetur,

alia Alexandrinæ Versionis lectio, quæ in ORIGENIS Hexaplis exitat, & post ἀναδομήσει κατ' ἐμῶ, verba ἐν μαρμαῶν addit, ita placet, ut vocula ὡς ἡ deleata, ὡς ἡ in illius locum substituatur, vertaturque: *edificavit circum me & circumvallavit me marmore*; quod si non admittatur, vitium esse in scriptione τῶ בנה suspicatur. Sed cum nihil in textu Hebræo, uti nunc est, quod verbis ἐν μαρμαῶν respondeat, reperiatur, nec illud in Hexaplis additamentum agnoscant aut ARABS, aut THEODORETUS, lubentur accedimus S. R. JOH. CHRISTOPH. DOEDERLEINIO, qui ἐν μαρμαῶν ad versum 9. num, ubi defunt hæ voces, at cujus בגיית manifeste exprimunt, amandat. Cfr. JOH. FRID. SCHLEUSNERUS l. c.

קק omnes Veteres *circumdare, circumvallare* interpretati sunt, atque in illa explicatione stare non dubitamus, quamquam recentiores quidam, quos inter est JOH. AUG. DATHIUS, in *Prophet. majoribus, Hale 1785*, duce JOH. ALB. SCHULTENSIO in *Origg. Tom. I. p. 329 sqq.*, nostrum קק ab Arab. كك derivante, ei *caput perfringendi* notionem adjucarunt. Quod autem ad lexicographicam hujus verbi rationem attinet, quo consilio vocabulorum impediatur, id observatum volumus, verba קק, ut forte etiam קק, & קק ita distingvenda esse, ut illis *circumdandi*, huic autem *percutiendi* vis adjiciatur. Quamquam enim horum verborum formæ inter se invicem mixtæ sint, qua simili societate nihil in omnibus fere linguis utilitatis est, attamen nobis ratio valde placet JOH. CHRISTOPH. FRID. SCHULZII (in *Lex. Sermon. Hebr. & Chald. post Joh. Cocceii curas, Lips. 1793*), qui, cum verbo קק, ut ipse quoque GESENIUS l. c., ambo hæc jungens verba, testatur, nonnisi duobus Hebraici Codicis locis, *Jes. X, 34, & Job. XIX, 26*, de qua tamen re nunc non est disquirendum, *percutiendi* potestas competat, illud a קק

divellit, cui hoc loco, ut etiam GESENIUS suo נקק, *circumdandi* significatum tribuit. *Percutiendi* autem vim heic inconcinnam esse, vel ex ipsius DATHII explicatione facile intelligi potest. Cum enim videret Vir Cel., ותלוא haud ita bene, ac ראש, ad ויקק referri posse, illud ab hoc verbo distraxit, & vocula לי addita, aut subintellecta, לי ותלוא diversum constituere comma jubens, vertit, *lasfitudo mihi est*, h. e. *fatisco*, aut *fesus procumbo*. Sed tali opus non est supplemento, modo ut עלי quoque ad ויקק referatur, quo factō atque ראש & תלוא in acculativo positīs, omnia cum grammaticis rationibus optime conveniunt.

ראש, etiam רוש saepe scriptum, herbam aliquam esse, e *Deuteron. XXIX, 18, XXX, 32, & Hos. X, 4*, ubi e radice succrescere, uvas ferre & in sulcis progerminare agri dicitur, clarum sit, eamque venenatam quoque esse, æque manifestum facit *Deuteron. XXXII, 33*, quo loco *venenum serpentum*, ראש פחנים appellatur; an autem *Cicuta* sit, vel *Lolium temulentum*, vel *Cucumis colocynthis*, vel alia quædam venenifera planta, de ea re disputant Interpretes, & adhuc sub iudice lis esse videtur. Qui vero varias hac de re cognoscere virorum doctorum sententias cupiat, OL. CELSII *Hierobot. T. II. p. 46, seqq.*, J. D. MICHAËLIS *Suppl. ad Lexx. Hebr. p. 2220, seqq.*, & SAM. OEDMANNI *strödde Samlingar i Naturkunnigheten till den Hel. Skrifts uplysning, Fl. IV, p. 71, seqq. adeat*. Nobis nunc, cum ראש voci תלוא adnexum sit, pro nostro consilio scire sufficit, *injucundi* quid in hujus vocabuli inesse notione, quod vel ex frequenti illius cum vocibus *res amaras* significantibus conjunctione, quales sunt רוּמץ, *acetum*, *Pf. LXIX, 22*, & potissimum לענה, *absinthium*, *Deuteron. XXIX, 18, Jerem. IX, 14, Amos. VI, 12*, & hujus Threni vers. 19: no, ubi etiam מרורי adjectum est;

quare etiam VULG. & SYR. heic, & iidem, aliique veterum Intt. aliis locis vocem nostram *fellem* exposuerunt, & Cel. OEDMANNUS, l. c. p. 75, dicit: שרר och כענה förente, hafva så iklädt sig begrepp af bitterhet och vederböda, att de stundom icke tillåta en bokstafvelig öfversättning. Quæ cum ita sint, facile etiam intelligi potest, cur in versione *amaritudinem* posuerimus. Cum enim שרר in textu respondeat, non plantæ cuidam venenatæ, aut amaræ, sed כענה *defatigationem* significanti, nec cum JOH. GOTTFR. BOERMELIO, qui in libello, *Jeremias Klagegefänge, Weim. 1781*, sine ulla aut Codicum, aut Veterum Interpretum auctoritate, pro כענה legere proposuit כענה, facere posuimus, aliud tantummodo vocabulum, veram rem h. l. exponens, sed ad notionem טע כענה accomodatius, elegimus, quod idem a Cel. OEDMANNO, l. c. p. 75, factum est, vertente: *Du kringgårdar mig med nöd och jämmer.* — Postremo, quamquam non omnino negare volumus, duri aliquid inesse in dictione, *cingere quem cicuta & lasitudine*, illorum tamen Interpretum rationes probare vix possumus, qui voci שרר *capitis* notionem tribuant. Præiverunt hac in interpretatione LXX, qui habent και ἐκύκλωσε κεφαλὴν με, & ARABS eadem exhibens verba; quippe quoniam illis semper necesse est, textui aut aliquid addere, ut a DATHIO factum esse vidimus, aut mutatione vocum vim illi inferre; quod posterius in כענה explicando quoque fecerunt *Alexandrini*, qui illud, και ἐμόχθησεν vertentes, כענה, aut si rectior est Editionis Complut. lectio, και ἐμόχθησα, כענה, s. כענה legisse videntur (cfr. Ill. MICHAËLIS & SCHLEUSNER. II. cit.), defensore nam magni nominis virum, JOH. GOTTFR. HERDERUM (in *Præfat. ad Bærmelii libellum*), versiculum nostrum, pro more suo, eleganter interpretantem: *Er baute über mir, rings um mein Haupt, und liefs mich*

v. 6. In densissimas tenebras, ut dudum mortuos me
abduxit. 6)

v. 7.

schwer arbeiten, hac adjecta notula: Wie kann ein niedriges Gefängniß, wo kaum der Körper Raum hat, wo der Kopf sich nicht aufrichten kann, besser angezeigt werden? Minime vero audiendus est ARABS, qui cum exacte Alexandrinorum καὶ ἐμόχθησεν explicaverit واتعبني, i. e. fatigavit me, mox addit في المظلمات, h. e. in tenebricosis locis, quod manifeste e versu sequenti huc retractum est, ubi מחשכים ejusdem vocis Arabicæ repetitione interpretatur.

- 6) מחשכים BOERMEL. interpretatur *carcerem*, forsitan quia, ut etiam HERDER. *l. c.* clarius dixit, totam imaginem, a versu 5:to ad 8:um, ex homine vinculis tradito & compedibus constricto petitam esse putavit. Sed quum Hebræis Vatibus nihil frequentius sit, quam ut dictionibus, *macerie circumsepire aliquem, viamque illius vallo obstruere*, id exprimant, quod nos multo simplicius phrasibus *afficere aliquem calamitatibus, affligere & opprimere* significatum volumus, quemadmodum etiam iidem auctores vel centies *caliginem, tenebras, foveam, sepulchrum, ipsamque mortem* ad quæcunque *infortuniorum* genera indicanda adhibent, etiam hoc loco מחשכים, nec carceri, nec alii speciali cuidam rei adversæ restrictum esse, sed in universum, quæ demum cunque sint, mala exprimere putamus, quo eodem sensu vocabulum hoc, *Pf. LXXXVIII, 7*, cum תחתיה & מצלרת conjungitur. Cfr. quoque *Pf. LXXIV, 20*, ubi מחשכי-ארץ de *opacissimis regionis locis* dicuntur.

v. 7. Macerie me circumsepfit, ut egredi non posfim, gravesque mihi æneas imposuit catenas. 7)

K 2

v. 8.

םלע, sine ulla præfixa particula, quoniam tum de præterito tempore, *Deuteron. XXXVIII, 15, Malach. III, 4*, tum de futuro, *Genes IX, 16, Deuteron. XV, 17*, dicitur, ambiguitas dictionis heic manifesta est, quam nec linguæ ulus, nec Veterum αἰών, aut *seculum* explicare valent. Sed cujuscunque elegeris temporis rationem, idem semper exiit sensus.

7) נָרַר דָּבָר duplici, eoque fere contrario, sensu adhibere solent Auctores Hebræorum; nam aut *curam alicujus agere, defendere*, *Ezech. III, 15, Amos. IX, 11*, aut *claudere, conclusum tenere, spemque salutis adimere*, *Job. XIX, 8, Hos. II, 8*, diversis significat locis; quinam vero singulis sit adhibendus, contextus satis docet, ut etiam idem heic, dictionem, נָרַר בְּעָרֵי, in malam partem intelligendam esse jubet. הכביר הכביר LXX, inconcinnius reddiderunt, ἐβάρυνε χαλκόν μὲν, & ARABS ثَقَلَ عَلَيَّ, i. e. *grave pondus mihi imposuit*; sed vix dubium est, quin illi suo χαλκῶ & *pondere*, ut ceteri Veteres, *compedes* intellexerint, quam vim verissime comprobant *Jud. XV, 21, & II. Sam. III, 34*. Unde vero SYMMACHUS, quem sequitur THEODORETUS, suam sumserit versionem, ἐβάρυνε τὸν ζυγόν τῷ τραχήλῳ μὲν, & quam levi mutatione citat ORIGINES, pro ζυγόν ponens χαλκόν, vix ac ne vix quidem dici potest. Cfr. SCHLEUSNER. *l. c.* Utrum vero sensum qualitercumque expresferint, an aliter, ac nunc in textu scriptum est, legerint, quis definire valet?

v. 8. Etiamſi vociferatus ſim & clamaverim, occluſit preces meas. 8).

v. 9.

8) דָּוָו varie explicarunt, tum veteres, tum recentiores Intt. Habent, ARABS. صرف, i. e. avertit, VUL. excluſit, SYR. ܘܠܘܘܢ, i. e. non exaudivit, & periphrastice, ut solet, CHALD. totam ſententiam interpretatur: *clauſit domum precationis meæ*. Inter recentiores autem, quorum alii *prohibendi*, alii *ſpernendi* verbis ſenſum magis, quam genuinam radicis vim expreſerunt, longius ab Hebraicæ linguæ uſu recessit Ill. MICHAËLIS, l. c., Arab. فُتِشَ, *contumelia affecit*, in auxilium ita vocans, ut in verſione Germanica, "*Er ſpottet meines Flehens*", ponere non dubitaverit. At quam minus commodam *Alexandrinorum* iudicavit Ill. MICHAËLIS interpretationem, ἀπέφραξε τὴν προσευχὴν με, ut exacte primigeniam vim verbi Hebr. exprimit, ita etiam eandem omnium veriſſimam, & ad ea, quæ præceſerunt & proxime inſequuntur, accommodatiſſimam eſſe putamus. Figurata utens oratione, ſe undique ita circumſeptum circumvallatumque eſſe queritur propheta, ut evadendi omnis ei plane adempta ſit occaſio & ſpes. Sed licet id durum eſſe innuat, ſe altos tranſilire non poſſe muros, ut omnium tamen aſperrimum luget, illorum tantam eſſe latitudinem altitudinemque, ut lugubres quiritantis & auxilia implorantis clamores precesque vix illam penetrare valeant. Qua explicatiōe admiſſa, hoc loco idem ſit, quod potiſſimum in antiquioribus auctoriſus explicandiſus ſæpiſſime obvenire ſolet, ut, quo preſſius ſequamur primigenias vocum ſignificationes, eo etiam propius ad veritatem accedamus. Neque longe ab iſta, quam nunc dedimus explicatiōe, abſuit BOERMEL. l. c., cum verterit, *mein Flehen drang nicht hinauf*, ſcil. ad cœ-

v. 9. Cæso lapide viam sepsit meam, semitas retorsit meas. 9)

V. 10.

lum, ad Jehovam; cum longiori circumductione usus sit HERDER: (*wenn ich schreie*), *so hält rings zurück mein Laut.*

9) גויה non frustra, nec simpliciter pro lapide posuit Vates, Soliditatem roburque muri, quo se circumseptum queritur, id manife indicat, quod *cæsis lapidibus*, qui propius aptari & firmitus coagmentari possunt, quam qui scabri sunt & angulosi, exstructus dicatur. Qua vero ratione SCHLEUSNER, *l. c.* dixerit, SYRUM non male גויה per **כסבא**, *spinam*, transtulisse, haud facile intelligitur. Licet enim de *sepe viva e spinis erigenda* quoque adhiberi posse גרר concederemus, qua tamen de re valde dubitamus, cum e lapidibus exstrui sæpius dicatur גררה, ab hoc loco tamen valde aliena est *spinæ* notio, quæ nunquam גויה, a גוה *cecidit*, tribui potest. Errasse SYRUM, dixit Ill. MICHAËLIS, in *Suppl.* p. 270, atque ita certe se res habet. Neque hoc loco prætereundum est, primum id, quod ad vers. 5: tum jamjam adnotavimus, בגויה a LXX & ARABE omnino esse omisum, atque vocabula ἐν μαρμάρῳ 5:to versui, ex *Hexaplis Origenianis*, inserta, huc esse transferenda; & deinde, eosdem Auctores, in versibus 9: no & 10: mo interpretandis, longius a textu Hebræo recessisse. Habent enim, LXX, v. 9. ἀνωκοδόμησεν ὁδοῦς μου, ἐπέφραξε τείβας μου, ἐτάραξεν, v. 10. ἄρκος ἐπέφρασσα &c.; quibus e verbis videre licet, ἐπέφραξε, e proxime præcedentis versiculi ἀπέφραξε effictum, huc sine causa esse translatum; & ARABS, v. 9.

الْتَّبُّ اُقْلِقْ سُبُلِي, v. 10. وَسَدَّ طَرِيقِي,

v. 10. Ut ursus mihi insidiatus est, ut leo in lustris. 10.

V. II.

i. e. *struxit & occlusit viam meam; Ursus perturbavit semitas meas; unde intelligere est, ἐνὶ Φραῆζε etiam ab ARABE esse servatum, addita tamen copula و, quæ, si placet, e و, ante verbum Græcum supplenda est. Postremo monendum quoque est, verbum distinctionem, quæ alia est apud Arabem, ac in Alexandrinorum versione, ex illa tamen, majori interpunctionis signo inter ἐνὶ Φραῆζε & τριβῆς polito, Arabem sibi facile exsculpere potuisse, quamquam hoc modo verborum Hebræi textus ordinem sensumque omnino turbavit & corripit.*

ערה exposuerunt Veteres *turbare, subvertere, obliquare & pervertere, & e recentioribus, DATHIUS, l. c. tortuosum reddere, SCHULZ., in Lex. cit., depravare, III. MICHAËLIS, in Verf. Germ., ungangbar machen, quorum omnium verborum significationes, aliæ nunquam verbo Hebraico competunt (quod etiam valet de lubricum reddendi potestati, quam verbo huicce tribuit EL. KJERSEEN, in Dissert. in Threnos Jerem. Ups. 1804); aliæ autem veram illius vim, huic scil. loco aptam, vix exprimunt. Sed si ad id, quod in notula β; a dictum est, & ad originariam, quæ in verbo ערה inest, torquendi notionem regrediamur, forte hic nodus solvi potest. Dixit nimirum Vates, se ab omnibus partibus muro & macerie esse circumseptum, omnesque semitas, per quas se hostium furripere posset furori, bene claudas & obturatas; at currit tamen, exitum quærens, donec tandem, in circulum quasi actus, ad eundem, unde exiit, locum recurrit, atque id ipsum est, quod dictione ערה כתיבותי, i. e., vias meas retorfit (Jehova), significare voluit Jeremias.*

- 10) מורה Masorethæ & XXX Codd. KENNICOTTI legere jubent מורי; quod tamen, cum ambæ hæc formæ, *leonem* significantes, in Hebraismo frequententur, nullius certe est momenti.